

До краєзнавства потягнулися сьогодні сотні тисяч ентузіастів, які хочуть прилучитися до власної історії, щоб краще збагнути сенс тих змін, які відбуваються у нашому житті. Завдання вчених, шкільних учителів, викладачів вузів полягає у зваженому, неупередженому висвітленні історичного процесу в

усій його складності і суперечливості. Історичний пошук має бути пошуком істини, і краєзнавству тут має належати особлива роль. Адже саме на місцях, крізь призму вже узагальненого й осмисленого історичного досвіду твориться сьогодні картина минулого і закладається основа майбутнього.

Пётр Тронько

Краеведение как составляющая учебно-воспитательного процесса

В статье раскрывается роль краеведения в образовательной и воспитательной работе учебных учреждений, освещается вклад областных центров туризма и краеведения в воспитании молодого поколения на традициях и истории родного края, подчёркивается значение школьных музеев и краеведческих исследований членов Малой академии наук Украины.

Ключевые слова: краеведение, образование, краеведческие экспедиции, школьные музеи, патриотическое воспитание.

Petro Tronko

Local History as a component of an educational process

The article addresses the role of local history in the educational and educational work of educational institutions, highlights the contribution of regional centers of tourism and local history in the education of the younger generation on the traditions and on local history studies, stresses the importance of school museums and local history researches of Junior Academy of Sciences of Ukraine members.

Key words: local history, education, natural history expeditions, school museums, patriotic education.

УДК 372.891

Василь Кремень (м. Київ)

ВІТЧИЗНЯНЕ КРАЄЗНАВСТВО: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

У статті проаналізовано стан розвитку вітчизняного краєзнавства; розкрито змістові характеристики сучасної краєзнавчої освіти. Теоретично обґрунтовано прогностичні інтеграційні, теоретико-методологічні, координаційні тенденції подальшої розбудови й удосконалення краєзнавчої освіти в умовах інформаційної соціокультурної дійсності.

Ключові слова: краєзнавство, краєзнавча освіта, соціокультурна дійсність, регіональна культура.

Перспективи розвитку української держави вимагають випереджувального оновлення завдань і змісту освіти з метою створення умов для формування освіченої, творчої особистості громадянина – патріота, здатної до інноваційної діяльності в різних сферах суспільного життя.

Національною доктриною розвитку освіти України, Національною програмою виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Законами України «Про загальну середню освіту» й «Про позашкільну освіту» та «Концепцією позашкільної освіти і виховання» визначено, що провідною метою навчально-виховної діяльності різних навчальних закладів, зо-

крема загальноосвітньої школи, є активізація, формування й розвиток творчого потенціалу та соціальної активності особистості, формування системи її гуманістичних і моральних цінностей, де цінність людини визначається як провідна.

Не викликає заперечення той факт, що під час інтегрування вітчизняної освіти в міжнародний освітній простір важливо зберегти її національний характер, сприяти збереженню культурної спадщини (висока культура визначально спирається на досягнення національного і світового мистецтва та глибокі національні традиції), вихованню національної гордості, формуванню в майбутніх грома-

дян національної самосвідомості через любов до рідного краю, патріотизм, без яких неможливий розвиток жодної нації. У зв'язку з цим важливого значення набуває краєзнавча освіта на всіх ступенях загальноосвітньої школи.

Сучасний етап позначений активними науковими розвідками проблеми якості середньої освіти, оскільки в умовах динамічного світу перед школою і перед кожним учителем постає завдання підготовки особистості, адаптованої до постійних змін, якісного й кількісного зростання обсягів інформації. У зв'язку з цим визначаємо необхідність концептуального переосмислення змісту краєзнавчої освіти як об'єктивного процесу, що вимагає модернізації її змістовних складових і просування її в напрямі формування нового змісту і цінностей, дієвих підходів до оновлення й удосконалення методів навчання, контролю й оцінки результатів краєзнавчої діяльності.

Ознаками трансформації краєзнавчої освіти виділяємо: істотне структурне перероблення систем, що перетворює внаслідок зміни зв'язків, відношень, опосередкувань або умов детермінації організацію та функції сформованої картини світу; типовий перехідний процес у галузі природничого й гуманітарного знання, культури, соціальної еволюції; динамічні форми уявлень про соціокультурну реальність, у яких поєднуються адекватне відтворення, переосмислення усталеного й нового; багатоваріантність розуміння соціокультурних явищ; оновлення усталеного і традиціоналізація інновацій; активізація необхідного минулого, вивільнення його від рис стародавності.

Національна система виховання, головною метою якої є формування особистості громадянина, покликана закласти основи демократичного світогляду особистості, виховувати здатність до критичного мислення, уміння відстоювати свої права, інтереси, переконання, виявляти толерантність до поглядів іншої людини, керуватися у вияві соціальної активності демократичними принципами й моральними нормами, визнаними суспільством. У структурі особистості, як активного суб'єкта суспільства, важливе місце відводиться саме краєзнавчій діяльності особистості, сутність якої складає любов до рідного краю, патріотизм, інтерес і творче ставлення до краєзнавчої роботи, потреба у здобутті краєзнавчих знань завдяки вивченню історичного минулого і шанобливого ставлення до спадщини, народних традицій і звичаїв.

Зумовлений глобалізаційними процесами інформаційної культури перерозподіл функцій традиційних соціумів розширює можливості та поглиблює відповідальність усіх соціальних суб'єктів за

майбутній поступ суспільства, що має знайти послідовне відтворення у змісті краєзнавства. Набуває актуальності процес соціокультурного перетворення (соціального становлення, реалізації, вдосконалення) всіх соціальних суб'єктів – творців національної і глобальної культури. Відзначаємо важливість взаємозв'язку адаптаційних й індивідуалізаційних процесів соціокультурного перетворення, що вимагає цілеспрямованої активізації ролі соціальних суб'єктів у свідомому та відповідальному культуротворенні себе і навколишньої дійсності.

Констатуємо, що на сучасному етапі краєзнавство у своєму науковому і педагогічному аспектах пройшло складний шлях становлення, що передбачав накопичення знань про рідний край, їх теоретико-методологічне осмислення й наукове узагальнення, інституалізацію всіх напрямів національного краєзнавства, поступове впровадження в навчальний процес краєзнавчого підходу, принципу і шкільної дисципліни, що зумовлено культурно-історичними й соціально-економічними суспільними змінами і позначено широким діапазоном у сучасній педагогічній думці.

Надзвичайно суттєвим у розбудові краєзнавства є внесок Тронька П.Т. – вченого-історика, дежавного і суспільного діяча, академіка, заслуженого діяча науки і техніки України, голови правління Національної спілки краєзнавців України. Наукова, науково-просвітницька й науково-організаційна діяльність ученого послідовно втілена у багатьох фундаментальних працях, серії книг та каталогах, що суттєво розширює сучасні уявлення про історію України, історичне й географічне краєзнавство. Наукові доробки видатного вченого окреслюють сучасну вітчизняну краєзнавчу думку, визначають та розкривають широкі перспективи краєзнавчої освіти.

Краєзнавство набуло важливого науково-дослідницького, навчально-виховного, культурно-освітнього і практичного значення і в умовах розбудови незалежної української держави стає одним із визначальних чинників формування національної свідомості. У зв'язку з цим актуалізується проблема формування змісту базових елементів українського краєзнавства: природи, історії, літератури, фольклору, матеріальної культури, соціально-економічної сфери окремих невеликих територіальних одиниць.

Методологічні засади краєзнавства визначено як систему знань (емпіричних і теоретичних) і процес пізнання природних та соціокультурних явищ і процесів, що дозволяє розглядати краєзнавство з різних позицій:

– „систематичне й усебічне пізнання свого краю (області, району, міста, села), облік і врахування

його природних, економічних і культурних ресурсів, географічних, етнографічних та особливостей його історії, суспільного життя і перспектив розвитку” (П. Іванов);

– „комплекс дисциплін, різних за змістом і методами дослідження, предметом яких є наукове і всебічне пізнання краю” (О. Барков);

– „комплексне вивчення рідного краю в його розвитку й динаміці” (А. Даринський);

– „галузь знань, яка характеризує життєдіяльність людини на своїй землі, у часі та просторі” (Ю. Самохін).

У „Географічній енциклопедії України” краєзнавство розглядається як вивчення взаємозв’язків природних і соціальних явищ рідного краю з науковою, навчальною, виховною та практичною метою.

Різноманітність підходів до проблеми визначення змісту поняття „краєзнавство” характеризує його комплексну сутність і той факт, що основні його положення взаємодоповнюють один одного.

Розкриття ролі і місця краєзнавства в системі освіти, конкретизація його змісту, функцій, форм і методів краєзнавчої роботи знайшли відображення у ґрунтовних дослідженнях багатьох відомих учених – краєзнавців (І. Безкоравайний, О. Діброва, Ф. Заставний, М. Костиця, М. Крачило, О. Савченко, В. Серебрій, І. Соколова, П. Тронько).

Нинішній період «краєзнавчого ренесансу», активізований розробками Я. Жупанського, М. Костиці, М. Крачила, В. Круля, В.Обозного, П. Тронька, О. Шабля, П. Щиценка, має широкі перспективи. Для нього характерне використання на уроках географії, біології та інших предметів краєзнавчого матеріалу, посилення краєзнавчої роботи й вивчення природничих наук на основі реалізації краєзнавчого принципу, поєднання глибоких національних традицій гуманітарної освіти з орієнтацією на загальнолюдські гуманістичні цінності та стандарти. Свідченням цього є впровадження курсу географії рідного краю в школах усіх областей країни та створення навчальних посібників, атласів і хрестоматій з цього предмету.

Значні можливості краєзнавства у формуванні особистості зумовлюють необхідність використання краєзнавчого підходу до вивчення предметів природничого циклу та впровадження у шкільний навчально-виховний процес навчального предмету „Краєзнавство”.

Оволодіння краєзнавчими знаннями в межах навчального предмету «Краєзнавство» передбачає такі етапи:

1) вступ до краєзнавства (зв’язок краєзнавства з науками) передбачає навчальну діяльність на уроках природничих і гуманітарних навчальних предметів;

2) розвиток краєзнавчих знань передбачає здійснення краєзнавчого пошуку безпосередньо в природному середовищі з використанням засвоєних на уроках знань;

3) систематизація й узагальнення краєзнавчих знань шляхом переосмислення самостійно зібраної краєзнавчої інформації з метою розкриття нових понять і закономірностей на уроці;

4) науково-дослідний, націлений на більш глибоке вивчення рідного краю на основі сформованих знань.

На наше переконання, при такому розумінні проблеми якості краєзнавчої освіти в загальноосвітній школі в процесі навчання у свідомості учнів відбувається вироблення наукової картини світу, ціннісних категорій стосовно навколишнього середовища – соціального й природного (теоретичний аспект); забезпечується здобування відповідних знань, розвитку творчих умінь і навичок його вивчення (теоретико-прикладний аспект); здійснюється застосування здобутих знань, сформованих творчих умінь і навичок в організації та реалізації як у колективі, так і самостійно конкретної суспільно корисної діяльності (прикладний аспект).

Окреслена проблема подальшої розбудови краєзнавчої освіти є визначальною для всіх ланок освіти – від дошкільної до вищої та освіти дорослих. Особливе місце тут належить загальноосвітній школі як безпосередньо в навчально-виховному процесі, так і в позакласній виховній роботі, що дає змогу ефективно використовувати дозвілєвий час учнів.

Значний потенціал для досягнення цих завдань закладений у педагогічній спадщині та історії освіти України. Разом із тим доводиться констатувати, що не всі її періоди і педагогічні явища достатньо вивчені. Серед них – краєзнавча діяльність учнів загальноосвітніх шкіл, яка відіграє важливу роль у розвитку особи учня, задоволенні його потреб та самореалізації, покликана сприяти вдосконаленню морального, естетичного, правового, екологічного, фізичного виховання учнів. Вона поєднує питання вивчення рідного краю, його історії, географії, фольклористики, екологічного стану довкілля з вихованням патріотизму, формуванням особистісних якостей та емоційним впливом на учнів. Тому краєзнавчу, краєзнавчотуристичну діяльність сьогодні необхідно розглядати не як додатковий аспект, а як нормативний зміст навчання і виховання підростаючого покоління.

Краєзнавча освіта як один із важливих засобів створення культуротворчого середовища в навчально-виховному процесі відкриває учням навколишній світ з усією багатогранністю складних взаємовідносин природи, суспільства й особистості, задовольняє потреби в самопізнанні, самореаліза-

ції, сприяє формуванню особистісних якостей та ціннісних орієнтацій, у тому числі – розвитку пізнавальних інтересів. У нормативно-правових документах освіти визначається стратегія розбудови краєзнавчої освіти, оскільки вона у змозі формувати стійкий пізнавальний інтерес, який глибоко охоплює не лише емоційну, але й інтелектуальну та волюву сфери людини, викликає прагнення до мислення, інтенсивної пізнавальної діяльності. Учні розглядають навколишнє середовище у світлі інформації, отриманої ними безпосередньо на уроках природничого циклу або зібраної під час проведення власних спостережень. Таке пізнання, розпочинаючись з відчуттів, проходить через аналіз й узагальнення відтвореної у свідомості інформації, коли навчальне сприйняття світу поступово переходить від чуттєво-практичного до теоретичного.

У зв'язку з цим видається доцільним розглядати розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти в полікультурному контексті – історичному діалозі, взаємовідновлювальних стосунках зі світовим художнім, духовним, ідеологічним, соціокультурним процесом. У межах курсу краєзнавства актуалізується рецепція національних і світових культурно-мистецьких і природних явищ, що безпосередньо чи опосередковано виявляється в межах рідного краю, а модифіковані соціокультурні традиції впливають на стилістичний характер творчості носія культури.

Сучасна концепція краєзнавчої освіти має виходити із її сутності як соціокультурного явища, а, отже, як галузі науково-практичної діяльності, що покликана вивчати та регулювати процес соціального становлення суб'єктів певного соціуму. Адекватне наукове обґрунтування й теоретичне розроблення методик засвоєння і творчого перероблення соціокультурного досвіду можливе за умови глибокого системного вивчення складових краєзнавства (географічного, історичного, літературного, мистецького) й активного використання здобутків передовим педагогічним досвідом.

Вивчення географічного краєзнавства важливе для правильної і повної оцінки його сучасного і передбачення майбутнього розвитку, оскільки для учнів найближче соціокультурне оточення є відправним пунктом на шляху до пізнання природних і економічних особливостей своєї держави, світу в цілому.

Географічне й історичне краєзнавство на рівні територіальної (просторової) організації певного соціуму «територія – час – людина» сприяє розкриттю найважливіших закономірностей і причинно-наслідкових зв'язків у природному середовищі, створює оптимальні умови впровадження в навчальному процесі елементів науково-

го пошуку, спрямованого на вивчення природних і соціально-економічних особливостей рідного краю, виявлення економічних проблем своєї місцевості, осмислення результатів пізнання рідного краю, відображення навколишньої дійсності в єдності зв'язків між природними та соціокультурними об'єктами.

Літературне й мистецьке краєзнавство має потужний виховний потенціал, оскільки виокремлює категорію ідеалу (взірця) життєтворчості. Вивчення соціокультурного середовища на рівні рідний край – Вітчизна – світ позначене потужним виховним потенціалом, зокрема, звертаємо увагу на персоналії, діяльність яких набуває для формування майбутніх громадян надзвичайної значущості, слугує своєрідним вектором при виборі подальшого життєвого шляху. Орієнтація виховного ідеалу української народної педагогіки на визнання неповторної вартості кожної окремої людини, на піднесення повноправної індивідуальної особистості зі своїм самопізнанням і повним утвердженням власного „Я” відповідає національній природі української дитини й дає оптимальні результати у її розвитку.

Таким чином, визначальними цінностями є ті, котрі віддзеркалюють сутність національної спільноти, створюють звичний для особистості життєвий простір, слугуючи чинником самовизначення члена спільноти, який ідентифікує себе з нею, а тому й орієнтується на систему національних цінностей при визначенні власного життєвого шляху, при виборі основних напрямів життєдіяльності, з яких поступово й викристалізовується його суспільна, громадянська спрямованість.

Суспільно-естетичний ідеал виражається у всіх видах мистецтв національної культури у вигляді художніх образів, з допомогою яких соціальні ідеї, моральні норми, естетичні цінності суспільства перетворюються на особистий досвід людини, яка приймає ці образи в органічні набутки її характеру.

Опанування літературознавчого й мистецького краєзнавства сприяє також формуванню художнього бачення, освоєння його специфічних еталонів – умови успішності творчої діяльності людини, оскільки творчість як опанування створеного може розглядатися як виховання людини, стимулювання її інтересу до знань, культури, інтеріоризацію моральних вимог у самовимогу. Соціальна значущість мистецтва визначається рівнем впливу художніх образів на внутрішній світ людини, на всі напрямки її соціальної поведінки. Слід підкреслити, що впливові мистецтва властива «невідчутність», точніше – не негайний впливовий результат: коли людина опановує художні цінності, неможливо відчутти віддачу

відразу ж, оскільки нагромадження особою духовного потенціалу відбувається поступово. Поступово прихований вплив художньої культури обов'язково виявляється в духовному розвитку, а через нього і в зростанні ефективності діяльності людини.

Базовим буттям людини є її реалізація у світі культури як певному (національному) життєвому світі, а тому важливим показником розвитку культури є стан культурної самосвідомості й соціокультурних запитів громадян. Отже, врахування потреб і прагнень молодого покоління рівно як і система виховання на основі національної культурної спадщини здатні побудувати суспільство, що має моральні орієнтири, засновані на естетиці взаємовідносин, і яке є прогресивним.

Краєзнавчій освіті відводиться особлива роль у відродженні національного менталітету країни. В оновленій парадигмі виховання основним чинником етнізації в сучасних умовах трансформації суспільства виступає система традицій українського народу, яка гармонійно поєднує звичаї, обряди, ритуали, свята, трудові та естетичні смаки, ідеали, певні моральні норми, правила поведінки, елементи духовної і матеріальної спадщини, що зберігаються, розвиваються і передаються протягом століть, органічно вписані у віковічні засади буття рідного народу. Традиції забезпечують примноження кращих культурологічних якостей українського народу, його емоційних та соціокультурних особливостей, забезпечують процес відтворення у наступних поколіннях тих кращих якостей і рис, що були вироблені й перевірені українським народом упродовж свого розвитку, спрямовують молоде покоління на особистісно й суспільно корисний шлях самовдосконалення і самотворення, формування його ціннісних пріоритетів.

Таким чином, вивчення регіональної соціокультурної дійсності дозволяє не лише вивчати архаїчні компоненти культури минулих часів (що, безперечно, є важливим для розв'язання проблеми етногенезу, культурогенезу, ментальності, світоглядних уявлень), але й окреслити сучасні процеси її трансформації, забезпечити дієві підходи до збереження самобутності етносу, застерегти від критичного ризику творення технократичного і споживацького суспільства.

Виховні національні традиції вивчаються в загальнокультурних зв'язках, що неможливо здійснити без національної етнопедагогіки, рідної мови, історії, фольклору, національного світобачення. Саме традиції забезпечують збереження національної сутності народу, найвищих вартостей в культурі, людського в людині й природного в природі. Акумуляуючи в собі моральні категорії, традиції забезпечують безперервну трансляцію соціокуль-

турного досвіду, його єдність з прогресивними інноваційними процесами, відображають визначальні ідеї етнопедагогіки, розкривають традиційні виховні засоби етапів розвитку суспільства, забезпечуючи конструктивне спрямування в майбутнє.

Національно-культурні традиції розглядаємо в генетичному зв'язку із загальнонародськими цінностями, стверджуючи їх вселюдське значення. Історичність традицій дозволяє об'єднати минуле й майбутнє, інтегрувати певну спільність людей у високорозвинену сучасну націю, а вже потім – у прогресивне загальнонародське співтовариство. Набуває особливої значущості розуміння того, що в основу понять „народ”, „нація” покладено стійкі віковічні традиції – трудові, моральні, естетичні, що утворюють духовну культуру етносу.

Концепція суспільно-естетичного виховного ідеалу на рівні рідний край – Батьківщина – світова цивілізація активізує потенціал особистості учня, спонукає до саморегуляції при осмисленні свого життєвого шляху, здатність знаходити взаємозв'язок між подіями свого життя, узагальнювати свій життєвий досвід і планувати майбутнє, оптимізує умови соціальної адаптації особистості, її інтеграції у суспільство.

Подальша розбудова краєзнавчої освіти уможливує оптимальне вирішення стратегічних завдань реформування вітчизняної освіти з урахуванням її національного характеру, осмислення ролі краєзнавства на тлі соціально-економічного й культурного розвитку; опанування багатствами регіональної культури, її невіддільності від національного ґрунту; пошуку автентичності з метою гідної презентації власного історико-культурного надбання перед європейською та світовою спільнотою; органічного взаємозв'язку з практикою навчально-педагогічного досвіду нації й рідного краю.

У зв'язку з цим набуває актуальності науково-методичне керівництво краєзнавчою діяльністю у загальноосвітній школі, що сприятиме формуванню ефективної регіональної політики, розробці й обґрунтуванню територіально-адміністративної реформи, збереженню і відтворенню історико-географічної пам'яті народу, пошуку оптимальних шляхів поліпшення якості життя й повноцінного життєзабезпечення населення, формуванню в нього основ екологічного імперативу на особистісному рівні, вивченню й популяризації внеску вітчизняних учених, краєзнавців.

У контексті розвитку шкільного краєзнавства актуальним є дослідження краєзнавчої освіти в аспекті теоретико-методологічних, організаційних та навчально-методичних аспектів краєзнавчої підго-

товки учнів загальноосвітньої школи, висвітлення загальної методології системного аналізу складних соціокультурних явищ, визначення сутності, внутрішньої будови, тенденції розвитку краєзнавчої педагогічної освіти, що дає можливість на практиці конструювати стратегію побудови її структурних компонентів і здійснювати ефективне управління ними. Запровадження системи краєзнавчого навчання у практику освітньо-виховної діяльності сприятиме вияву в перспективі регіонально-педагогічної ініціативи з метою вдосконалення конкретних напрямів краєзнавчо-туристичної роботи.

Наведені вище міркування дозволяють витлумачувати краєзнавчу освіту як систему змістово-теоретичного та організаційного забезпечення навчальної діяльності учнів з урахуванням особливостей того або іншого регіону. Оптимальною освітньою моделлю відкритого демократичного суспільства, яка утверджує світоглядні орієнтири національного виховання, що гармонізують наукові знання і соціальні норми, культурні цінності й духовні святині є саме та, що забезпечує інтелектуальний і культурний розвиток, моральну вихованість та національну самосвідомість.

Ураховуючи стратегічну спрямованість сучасної краєзнавчої теорії й практики, до прогностичних тенденцій подальшого розвитку та вдосконалення краєзнавчої освіти відносимо:

1. *Інтеграційні*, які полягають у збагаченні зв'язків краєзнавства з іншими науками, особливо з географією, історією, економікою, культурологією, соціологією. Розвиток краєзнавства пов'язаний із розробленням провідних категорій; виявленням правил; висуненням гіпотез, ідей; установленням наукових фактів; вивченням і осмисленням форм і методів кра-

єзнавчої роботи; визначенням законів географічної науки як базису краєзнавства; розширенням її предмету.

2. *Теоретико-методологічні*, що передбачають удосконалення наукового апарату краєзнавства. Подальшого вдосконалення й обґрунтування методологічних засад краєзнавства, зокрема, збагачення провідних методологічних підходів (антропологічного, аксіологічного, системного, діяльно-особистісного, культурологічного, етнопедагогічного, історичного та інших); удосконалення структури краєзнавчих знань, що становить базис теоретичної підготовки: 1) емпіричних знань (поняття й терміни – природні компоненти; фізико-географічні, соціально-економічні, соціокультурні явища; факти навколишньої дійсності); 2) теоретичних знань (закони, теорії, гіпотези – взаємозв'язок природних об'єктів, процесів, явищ, їх структурна характеристика, особливості й закономірності розвитку).

3. *Створення координаційної системи підготовки майбутніх учителів-предметників* з метою забезпечення їхньої професійної компетентності, що активізує впровадження компетентісного підходу до краєзнавчої освіти.

Отже, теоретико-методологічний аналіз освіти в сучасній соціокультурній дійсності віддзеркалює стан вітчизняного краєзнавства і визначає його потужні ресурси в системі освіти, що вимагає якісного переосмислення й подальшої трансформації його змістових характеристик. Краєзнавча освіта уможливує залучення молодого покоління до різних шарів культури етносу, суспільства, світу в цілому, тобто до побутової, фізичної, духовної, інтелектуальної, матеріальної, економічної, політичної, моральної культури, орієнтуючи в тих змінах, що постійно відбуваються в самих людях та навколишньому середовищі.

Васи́лий Кре́мень

Отечественное краеведение: стратегические ориентиры современной образовательной парадигмы

В статье дан анализ состояния развития отечественного краеведения; раскрыты содержательные характеристики современного краеведческого образования. Теоретически обоснованы прогностические интеграционные, теоретико-методологические, координационные тенденции дальнейшего развития и усовершенствования краеведческого образования в условиях информационной социокультурной действительности.

Ключевые слова: краеведение, краеведческое образование, социокультурная действительность, региональная культура.

Vasyl Kremen

Our Local History: Strategic orientation of modern educational paradigm

The article analyzes the state of development of domestic local history, revealed substantial features of modern local history education. Theoretically grounded predictors of integration, theoretical, methodological, coordinating tendencies of further development and improvement of education in local history information of socio-cultural reality.

Key words: local history, natural history, education, socio-cultural reality, the regional culture.